

Accepted Manuscript

Accepted Manuscript (Uncorrected Proof)

Title: Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors toward Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing on ethical behavior

Authors: Y. Mohammadzadeh Afkhami ¹, M. R. Najafzadeh ^{*2}, J. Barghi Moghadam ³, H. Janani ⁴

1. Department of Physical Education, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

2. Department of Physical Education, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

*Corresponding: Mohammad Rahim Najafzadeh ' Department of Physical Education, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

najafzadehrahim@yahoo.com

To appear in: Sport Psychology Studies

Receive Date: 21 October 2019

Revise Date: 21 February 2020

Accept Date: 19 April 2020

First Publish Date: 28 April 2023

This is a “Just Accepted” manuscript, which has been examined by the peer-review process and has been accepted for publication. A “Just Accepted” manuscript is published online shortly after its acceptance, which is prior to technical editing and formatting and author proofing. Journal of Sport Psychology Studies provides “Just Accepted” as an optional service which allows authors to make their results available to the research community as soon as possible after acceptance. After a manuscript has been technically edited and formatted, it will be removed from the “Just Accepted” Website and published as a published article. Please note that technical editing may introduce minor changes to the manuscript text and/or graphics which may affect the content, and all legal disclaimers that apply to the journal pertain.

Please cite this article as:

Mohammadzadeh Afkhami, Y., Najafzadeh, M. R., Barghi Moghadam, J., Janani, H. Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors toward Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing on ethical behavior. Sport Psychology Studies, 2023; (): -. doi: 10.22089/spsyj.2020.8009.1867

نسخه پذیرفته شده پیش از انتشار

عنوان: بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران با تاکید بر رفتارهای اخلاقی

نویسندگان: یونس محمدزاده افخمی^۱، محمدرحیم نجف زاده^{۲*}، جعفر برقی مقدم^۳، حمید جنانی^۴

۱. گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
۲. گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

*نویسنده مسئول: محمدرحیم نجف زاده، گروه تربیت بدنی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
ایمیل: najafzadehrahim@yahoo.com

نشریه: مطالعات روان‌شناسی ورزشی

تاریخ دریافت: ۲۹ مهر ۱۳۹۸

تاریخ بازنگری: ۰۲ اسفند ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۳۱ فروردین ۱۳۹۹

تاریخ اولین انتشار: ۰۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

این نسخه «پذیرفته شده پیش از انتشار» مقاله است که پس از طی فرآیند داوری، برای چاپ، قابل پذیرش تشخیص داده شده است. این نسخه در مدت کوتاهی پس از اعلام پذیرش به صورت آنلاین و قبل از فرآیند ویراستاری منتشر می‌شود. نشریه مطالعات روان‌شناسی ورزشی گزینه «پذیرفته شده پیش از انتشار» را به عنوان خدمتی به نویسندگان ارائه می‌دهد تا نتایج آنها در سریع‌ترین زمان ممکن پس از پذیرش برای جامعه علمی در دسترس باشد. پس از آنکه مقاله‌ای فرآیند آماده سازی و انتشار نهایی را طی می‌کند، از نسخه «پذیرفته شده پیش از انتشار» خارج و در یک شماره مشخص در وبسایت نشریه منتشر می‌شود. شایان ذکر است صفحه آرای و ویراستاری فنی باعث ایجاد تغییرات صوری در متن مقاله می‌شود که ممکن است بر محتوای آن تاثیر بگذارد و این امر از حیطة مسئولیت دفتر نشریه خارج است.

لطفا این گونه استناد شود:

Mohammadzadeh Afkhami, Y., Najafzadeh, M. R., Barghi Moghadam, J., Janani, H. Factors Influencing Athletes' Aggressive Behaviors toward Referees in Iranian Professional Football with Emphasizing on ethical behavior. *Sport Psychology Studies*, 2023; (): -. doi: 10.22089/spsyj.2020.8009.1867

Abstract

The purpose of this study was to investigate the factors affecting the control of aggressive behaviors of athletes towards referees in Iranian professional football with Emphasizing on ethical behavior. This research is a descriptive-correlational research that was conducted in the field. The statistical population of this study included all Iranian Professional League players. A total of 165 individuals were identified as the sample of the study. 131 questionnaires were collected and analyzed. Data collection tool was a questionnaire. The present study showed that five disciplinary, refereeing, club, individual and environmental factors have a significant role in controlling aggressive behaviors of athletes towards referees in professional soccer of Iran. Therefore, improving the performance of referees and providing a platform for improving their performance plays an important role in reducing aggressive behaviors of athletes. Therefore, new technology should be used to enhance the performance of referees in Iranian professional football.

Keywords: Aggression, Referee, Arbitration, Tension, ethical behavior

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران با تاکید بر رفتارهای اخلاقی بود. پژوهش حاضر از نوع، پژوهش‌های توصیفی-همبستگی می‌باشد که به صورت میدانی انجام گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه بازیکنان لیگ برتر حرفه‌ای ایران بودند. تعداد ۱۶۵ نفر به عنوان نمونه پژوهش مشخص گردیدند که از بین آن‌ها تعداد ۱۳۱ پرسشنامه جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر شامل پرسشنامه بود. پژوهش حاضر نشان داد که ۵ عامل انضباطی، داوری، باشگاهی، فردی و محیطی نقش معناداری بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران دارند که در این بین عوامل داوری مهم‌ترین نقش را دارا می‌باشد. از این رو بهبود وضعیت عملکردی داوران و ایجاد بستر جهت بهبود عملکرد آنان نقش مهمی در کاهش رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران دارد. بنابراین می‌بایستی از تکنولوژی جدید جهت ارتقا عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران استفاده نمود.

کلیدواژه‌ها: پرخاشگری، کنترل، داوری، تنش، رفتار اخلاقی

مقدمه

چیزی باشد. ایراد تعریف فوق این است که نسبت به برخی رفتارها که پرخاشگرانه به حساب نمی‌آیند مانعی ندارد. مثلاً اگر کودکی هنگام بازی، اسباب‌بازی خود را پرتاب کند اما ناخواسته به فرد دیگری برخورد کند، رفتار وی بر اساس تعریف مزبور، رفتار پرخاشگرانه به حساب خواهد آمد (حسین پور، ۲۰۱۵).

تعریف دیگری که برای پرخاشگری ارائه شده است بر نیت فرد پرخاشگر تکیه دارد و پرخاشگری رفتاری دانسته شده که به قصد آسیب یا آزار رساندن از کودک سر بزند. برخی این تعریف را مورد نقد قرار داده و گفته‌اند: نیت امری عینی و ملموس نیست و می‌تواند مورد تفسیرهای گوناگون قرار گیرد. بسیاری از محققان ترکیبی از این تعاریف را پذیرفته‌اند و رفتاری را که موجب آسیب دیگران گردد، پرخاشگرانه می‌دانند، به‌ویژه اگر فرد بداند عمل او آسیب و آزار دیگران را به دنبال دارد (چلبی، ۲۰۱۳). برخی از پژوهشگران بین دو نوع پرخاشگری، یعنی پرخاشگری بازتابی و ابزاری تمایز قائل می‌شوند. پرخاشگری بازتابی یا کینه‌توزانه با هدف ایراد آسیب فیزیکی یا روانی، به‌عنوان یک هدف و نه ابزار در نظر گرفته می‌شود. به تعبیر لئونارد این نوع پرخاشگری دارای مؤلفه‌ای اساساً احساسی و هدفش آسیب‌رسانی است. برکویتز این نوع پرخاشگری را «پرخاشگری عصبی» می‌نامد که در جریان آن فرد پرخاشگر فرد یا افراد دیگر را به‌عنوان تهدید یا محرکی آسیب‌رسان تلقی می‌کند. پرخاشگری ابزاری شامل اعمال ضرب و جرح و وارد ساختن درد و رنج به دیگری یا دیگران به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به یک هدف است که شکل محسوس آن می‌تواند دستیابی به اهداف گوناگونی مانند پاداش مادی، پیروزی، یا تحسین باشد. این نوع پرخاشگری متضمن خشونت غیر احساسی و معطوف به انجام وظیفه است (واسوس، کولیر و فاضل، ۲۰۱۴).

پرخاشگری، در روانشناسی و دیگر علوم رفتاری و اجتماعی، به معنی رفتاری است که منجر به آزار و درد می‌شود. محققان علوم

در چند دهه اخیر، موضوع پرخاشگری توجه بسیاری از دانشمندان و متخصصان را به خود معطوف کرده است، به‌گونه‌ای که دهه‌ها کتاب و صدها مقاله در خصوص این موضوع به چاپ رسیده است (کاوسانو^۱، ۲۰۱۹). واژه‌های خشونت، پرخاش و پرخاشگری گرچه در بعضی از متون و منابع به‌طور مترادف و متناظر به کار رفته‌اند، اما مفاهیمی با معانی روان‌شناختی اجتماعی متفاوت‌اند. «پرخاش رفتار است، اما پرخاشگری معمولاً به‌عنوان صفت شخصیتی یا سائق بنیادی، یا حتی حالت عاطفی یا نگرش تعریف می‌شود». پرخاشگری تمایل نسبتاً دائم به ابراز رفتارهای توأم با پرخاش از سوی فرد در موقعیت‌های مختلف است (کراهی^۲، ۲۰۱۳). چنانچه میزان ابتلا جوامع بشری به یک موضوع خاص را یکی از معیارهای اهمیت آن موضوع بدانیم به جرأت می‌توان ادعا کرد که پرخاشگری از جمله مسائل عمده و با اهمیتی است که انسان‌ها از گذشته‌های دور تاکنون به صورت گسترده‌ای با آن سر و کار داشته و دارند. نگاهی گذرا به آمار خیره‌کننده و روزافزون جنایات و درگیری‌هایی که در جوامع انسانی به وقوع می‌پیوندد که بخش عمده‌ای از آن‌ها ناشی از رفتارهای پرخاشگرانه است، مؤید این ادعا است (لنگری، ۲۰۱۱). از طرفی خشونت را نباید با پرخاش یکی پنداشت. بسیاری از صاحب‌نظران این دو مفهوم را معادل ندانسته‌اند. به نظر می‌رسد ارائه یک تعریف برای اصطلاح پرخاشگری که موردقبول همگان باشد امکان‌پذیر نیست زیرا نظرگاه‌های متفاوت درباره این‌که آیا باید پرخاشگری را بر اساس نتایج ملموس و عینی آن و یا بر اساس نیت و مقاصد شخصی افراد تعریف کنیم، باعث پدید آمدن تعریف‌های متفاوتی از پرخاشگری شده است: برخی از روانشناسان پرخاشگری را رفتاری می‌دانند که موجب آسیب دیگران شود یا بالقوه بتواند به دیگران آسیب بزند. این آسیب می‌تواند بدنی مانند کتک زدن، لگد زدن و گاز گرفتن، یا لفظی مانند ناسزاگویی و فریاد زدن و یا حقوقی، مانند به زور گرفتن

^۱. Kavussanu

^۲. Kerahi

^۳. Vassos, Collier & Fazel

(جونز، پل و ارسکین^۷، ۲۰۰۲). بدون شک با مرور رخدادهای موجود در ورزش؛ مشخص می‌گردد که اعتراضات ورزشکاران به داوری و وجود رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران یکی از رفتارهای نامناسب در ورزش حرفه‌ای می‌باشد که همواره این رفتارها به صورت عینی مشاهده می‌گردد (سپ، اسپانگربرگ و هاگبرگ^۸، ۲۰۱۸).

مشکلات اخلاقی به وجود آمده در ورزش به واسطه برخی رفتارهای نامناسب سبب گردیده است تا امروزه محیط ورزش حرفه‌ای در برخی موارد شاهد بروز بی‌اخلاقی‌هایی باشد که نه تنها محیط‌های ورزشی را تحت شعاع قرار می‌دهد، بلکه به علت گسترده ورزش، در سایر جوامع و حوزه‌ها نیز نمود نماید (روبرتز و سوچو^۹، ۲۰۱۹). رفتارهای غیرمتمعارف در ورزشی می‌تواند ضمن تاثیرگذاری بر تمامی گروه‌ها سبب بروز بی‌اخلاقی و مشکلات اجتماعی گردد (کاوسانو^{۱۰}، ۲۰۱۹). این مساله سبب گردیده است تا تلاش‌های عمده‌ای در جهت گسترش و بهبود رفتارهای اخلاقی در ورزش و همچنین مدیریت رفتارهای نامناسب در حوزه ورزش ایجاد گردد. خروجی این مساله منجر به شکل‌گیری پژوهش‌های عمده و گسترده در این حوزه شده است (کراهی^{۱۱}، ۲۰۱۳).

مدیریت رفتارهای پرخاشگرانه در ورزش سبب می‌گردد تا حواشی ایجاد شده در ورزش کاهش یابد و رفتارهای مناسب و مثبت ایجاد گردد. به عبارتی کاهش رفتارهای پرخاشگرانه و نامناسب و همچنین تقویت جنبه‌های اخلاقی سبب می‌گردد تا عملکرد ورزش بهبود و سبب ارتقا جنبه‌های مرتبط با ورزش گردد. در جهت مدیریت رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نیاز است تا جنبه‌های ایجاد کننده این رفتارها شناسایی گردد. به عبارتی ایجاد یک رفتار نامناسب در افراد ناشی از شرایط مختلفی می‌باشد که جهت کاهش آن این عوامل می‌بایستی

رفتاری در کشورهای مختلف هرگز تعریف روشن و واحدی از مفهوم پرخاشگری ارائه نداده‌اند زیرا تعریف پرخاشگری تحت تأثیر فرهنگ، تجربه و اعتقادات جوامع متفاوت است (السون و فرگوسن^۱، ۲۰۱۴). پرخاشگری در روان‌شناسی بسیار مورد توجه محققان قرار گرفته و پژوهش‌های مبسوطی را به خود جذب کرده است پرخاشگری زیرمجموعه گرفته اختلال سلوکی و از ریشه لاتین شده که به معنای پیش رفتن و نزدیک شدن به هدف است (سوفیا و کروز^۲، ۲۰۱۵). هرچند تعاریف زیادی برای پرخاشگری ارائه شده است، تعریف این اصطلاح به آسانی میسر نیست. رفتار پرخاشگرانه در انسان‌ها به شکل اعمال خشن نسبت به دیگران فرض می‌شود، که ممکن است موجب اجتناب دیگران یا مقابله به مثل آنان گردد (روبرتز، سوچو و گرنت^۳، ۲۰۱۹).

حوزه ورزش از جمله حوزه‌های می‌باشد که همواره تحت تأثیر پرخاشگری بوده است. در این بین پرخاشگری ورزشکاران یکی از تأثیرگذارترین رفتارها در ورزش می‌باشد که آثار منفی مختلفی را برجای می‌گذارد (اسپایچ و اسپایلی^۴، ۲۰۱۸). پرخاشگری ورزشکاران یکی از رفتارهای شایع در ورزش می‌باشد که همواره از سوی ورزشکاران رخ می‌دهد (گالانت، بری و گود^۵، ۲۰۱۸). ورزش حرفه‌ای به علت وجود فضای رقابتی شاهد رفتار پرخاشگرانه بیشتری از سوی ورزشکاران می‌باشد. ورزشکاران به علت فشارهای جسمانی و روانی که در محیط‌های ورزشی به آنان وارد می‌شود؛ همواره در معرض رفتارهای پرخاشگرانه می‌باشد (پاپاس، مک‌نری و کاتلت^۶، ۲۰۰۴). این مسئله سبب گردیده است تا رفتارهای پرخاشگرانه جزئی از ورزش حرفه‌ای در سطح بین‌المللی مشخص گردد. یکی از رفتارهای نامناسب ورزشکاران، رفتار پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوری می‌باشد که همراه با اعتراضات گسترده به داوران می‌باشد

⁷. Jones, Paull & Erskine

⁸. Sapp, Spangenburg & Hagberg

⁹. Roberts & Sojo

¹⁰. Kavussanu

¹¹. Krahe

¹. Elson & Ferguson

². Sofia & Cruz

³. Roberts, Sojo & Grant

⁴. Spaaij & Schaillee

⁵. Gallant, Barry & Good

⁶. Pappas, McKenry & Catlett

این مسئله سبب گردیده است تا علیرغم تمامی دغدغه‌های موجود جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوری در فوتبال حرفه‌ای به خصوص در کشور ایران، اما تغییرات مثبتی در این خصوص ایجاد نگردد و روز به روز شاهد افزایش این رفتارهای پرخاشگرانه از سوی ورزشکاران باشیم. این مسئله سبب گردیده است تا انجام پژوهش حاضر بتواند ضمن شناسایی راهکارهایی در جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران، قدمی مناسب در جهت کاهش این رفتارهای در فضای فوتبال حرفه‌ای کشور ایران داشته باشد. در جهت کاهش رفتارهای پرخاشگرانه در ورزش نیاز است تا عوامل ایجاد کننده این رفتارها شناسایی گردد. لذا پژوهش حاضر به واسطه شناسایی عوامل موثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران سبب می‌گردد تا در جهت کنترل این رفتارها سعی در تمرکز بر مسائل مهم و ضروری گردد. این مسئله سبب گردیده است تا پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران طراحی و اجرا گردد. لذا سؤال اصلی پژوهش حاضر این می‌باشد که عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران چه می‌باشد؟

روش‌شناسی پژوهش

روش این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی بود.

شرکت‌کنندگان

جامعه آماری پژوهش کلیه بازیکنان لیگ برتر حرفه‌ای ایران می‌باشد که به علت متفاوت بودن تعداد آنان در هر تیم، تعداد دقیقی از آنان در دسترس نمی‌باشد؛ اما با توجه به حضور ۱۶ تیم در مسابقات لیگ برتر حرفه‌ای ایران و برخورداری هر کدام از تیم‌ها از ۱۸ بازیکن در زمان هر مسابقه را در لیست خود انتخاب می‌نمایند و از طرفی پخش پرسشنامه‌ها در زمان حضور

شناسایی گردد. مطابق با تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده^۱ رفتارها نامناسب به دلیل ایجاد برخی فشارها و عوامل تحریک کننده رخ می‌دهد. به عبارتی تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده مشخص نمود که یک رفتار نامناسب به واسطه وجود برخی مسائل تحریکی در محیط می‌باشد (مورفی، اسکو و سامنر^۲، ۲۰۱۷). تئوری عمل منطقی^۳ نیز اشاره داشت که یک رفتار نامناسب نتیجه برخی شرایط محیطی می‌باشد (برسلین، شانون، فرگوسن، دولین، هائوکی و پرنیتیکی^۴، ۲۰۱۸). به صورت کلی در روند شکل‌گیری یک رفتار چه مطلوب و چه نامطلوب مسائل مختلفی تاثیرگذار می‌باشد و سبب شکل‌گیری و ایجاد این رفتارها می‌گردد. این مساله نشان می‌دهد که یک رفتار نامناسب در ورزش نیز به واسطه ایجاد شرایط تاثیرگذاری که در محیط و افراد رخ می‌دهد، ایجاد می‌گردد.

به عبارتی جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران نیاز است تا عوامل مؤثر بر این مساله شناسایی گردد. این مساله می‌تواند ضمن ایجاد شواهد علمی در این حوزه سبب گردد تا با آگاهی محیطی مناسب‌تری به کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام نمود. از این رو پژوهش حاضر ضمن ایجاد شواهد علمی در این خصوص سبب می‌گردد تا جهت کنترل این رفتارها تصمیم‌گیری مناسب‌تری را انجام داد.

اگرچه رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران همواره در ورزش به خصوص در فوتبال حرفه‌ای وجود داشته است، اما پژوهش‌های به صورت کامل ابعاد این مسئله را پوشش نداده‌اند. از طرفی متولیان فوتبال همواره در جستجوی راهکارهایی جهت کاهش رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران بوده‌اند که فقدان پژوهش‌های جامع در این خصوص سبب گردیده است تا تلاش‌های هدفمند و تأثیرگذار در این خصوص ایجاد نگردد.

¹. theory of planned behavior

². Murphy, Askew & Sumner

³. Theory of Reasoned Action

⁴. Breslin, Shannon, Ferguson, Devlin, Haughey & Prentice

ساختاری (رویکرد واریانس محور) با به‌کارگیری نسخه دوم اسمارت پی. ال. اس.^۲ در سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شد.

یافته‌ها

شرکت‌کننده‌ها از نظر سن، ۳۷ نفر زیر ۲۰ سال و ۶۶ نفر ۲۱ تا ۳۰ ساله و ۲۸ نفر بالای ۳۰ سال دارا بودند. از میان نمونه‌های پژوهش تعداد ۶۷ نفر دارای مدرک دیپلم و پایین‌تر، ۴۷ نفر دارای مدرک کاردانی و کارشناسی و تعداد ۱۷ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. همچنین از نظر وضعیت تأهل، ۷۹ نفر مجرد و ۵۲ نفر متأهل بودند. پس از بررسی‌های انجام‌شده، مشخص گردید که تعداد ۲۶ عامل در جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران وجود دارد. جدول شماره ۱، این عوامل را به نمایش گذاشته است.

ورزشکاران در هتل‌های اقامت خود بوده است، لذا حدود این ورزشکاران میزان حدود ۲۸۸ نفر برآورد گردید. بر اساس انتخاب در دسترس، تعداد ۱۶۵ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش مشخص گردیدند. پس از پخش و جمع‌آوری پرسشنامه‌های پژوهش، تعداد ۱۳۱ پرسشنامه جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار و شیوه‌های گردآوری

گردآوری اطلاعات به صورت میدانی و با استفاده از ابزار پرسشنامه بود.

فرم اطلاعات فردی: اطلاعات فردی شرکت‌کننده‌ها با استفاده از یک فرم محقق ساخته متشکل از سه سؤال بسته پاسخ برای تعیین سن، سطح تحصیلات و وضعیت تأهل گردآوری شد.

پرسشنامه محقق ساخته: به‌منظور بررسی عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران از پرسشنامه محقق ساخته‌ای استفاده گردید. این پرسشنامه با توجه به روش دلفی و انجام آن در میان ۱۴ نفر از خبرگان آگاه به موضوع پژوهش طراحی گردید. این پرسشنامه دارای ۷ سؤال می‌باشد. پاسخ‌های این مقیاس روی پیوستار پنج درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) نمره دهی می‌شود. میزان پایایی این پرسشنامه میزان ۰/۸۳ مشخص گردید. همچنین روایی این پرسشنامه با استفاده از بررسی نظرات برخی خبرگان ورزش مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

روش پردازش داده‌ها

در ادامه اطلاعات گردآوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی متشکل از میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی، درصد فراوانی، جدول و نمودار طبقه‌بندی و توصیف شدند. برای تعیین روش آماری مناسب ابتدا توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف^۱ مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به عدم برقراری پیش‌فرض طبیعی بودن توزیع داده‌ها برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری از مدل یابی معادلات

^۲. Smart PLS

^۱. Kolmogorov-Smirnov

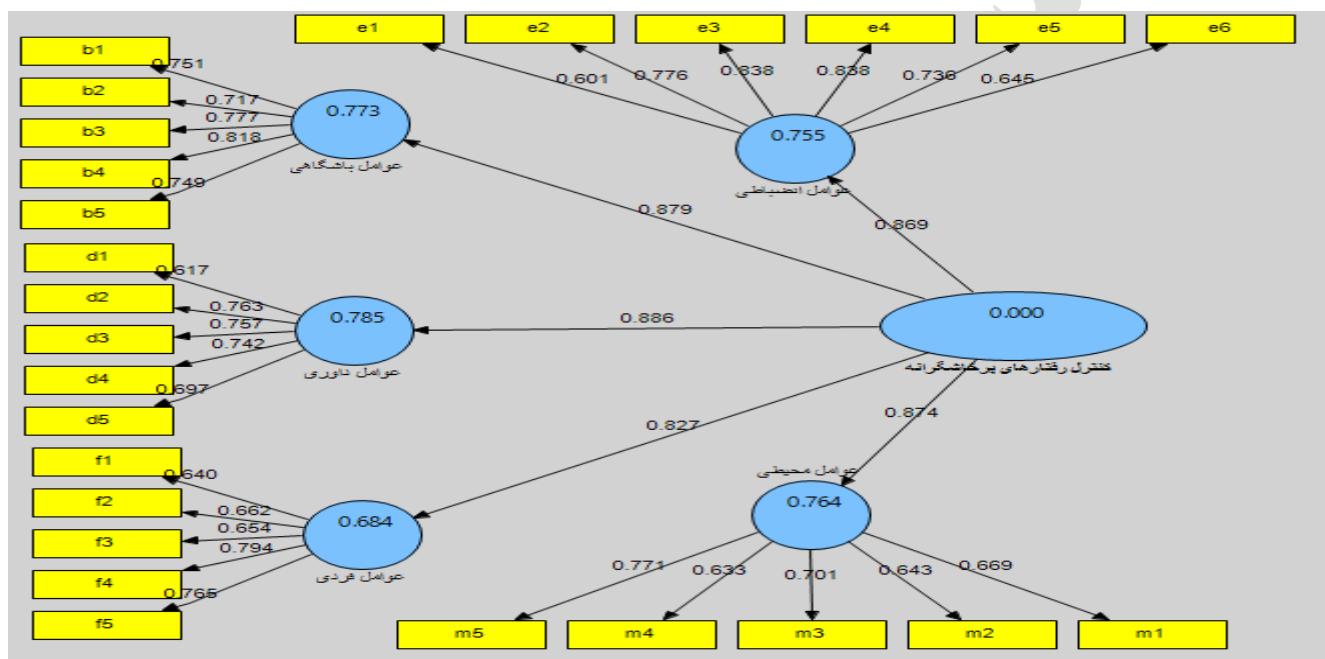
جدول شماره ۱: عوامل مؤثر بر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران

ردیف	عوامل
۱	برخورداری سریع و صریح با بازیکنان متخلف
۲	ایجاد جوایز جهت رفتارهای مثبت در جهت کاهش تنش بین ورزشکاران و داوران
۳	عوامل انضباطی ایجاد جرائم مالی به ورزشکاران دارای رفتارهای پرخاشگرانه
۴	ایجاد کمیته‌های اختصاصی در فوتبال حرفه‌ای ایران جهت مقابله رفتارهای پرخاشگرانه بازیکنان نسبت به داوران
۵	ایجاد قوانین و مقررات شفاف در خصوص رفتارهای بازیکنان در مواجهه با داوران
۶	ایجاد محدودیت‌های نقل و انتقالاتی ویژه بازیکنان دارای رفتار پرخاشگرانه
۷	درج تصاویر ورزشکاران الگو در راهروها و مکان‌های رفت‌وآمد ورزشکاران به زمین مسابقه
۸	عوامل محیطی انتخاب رنگ مناسب پوشش داوری
۹	بهبود فرهنگ هواداری تیم‌های ورزشی جهت کاهش تنش‌ها در میدان‌ها مسابقه

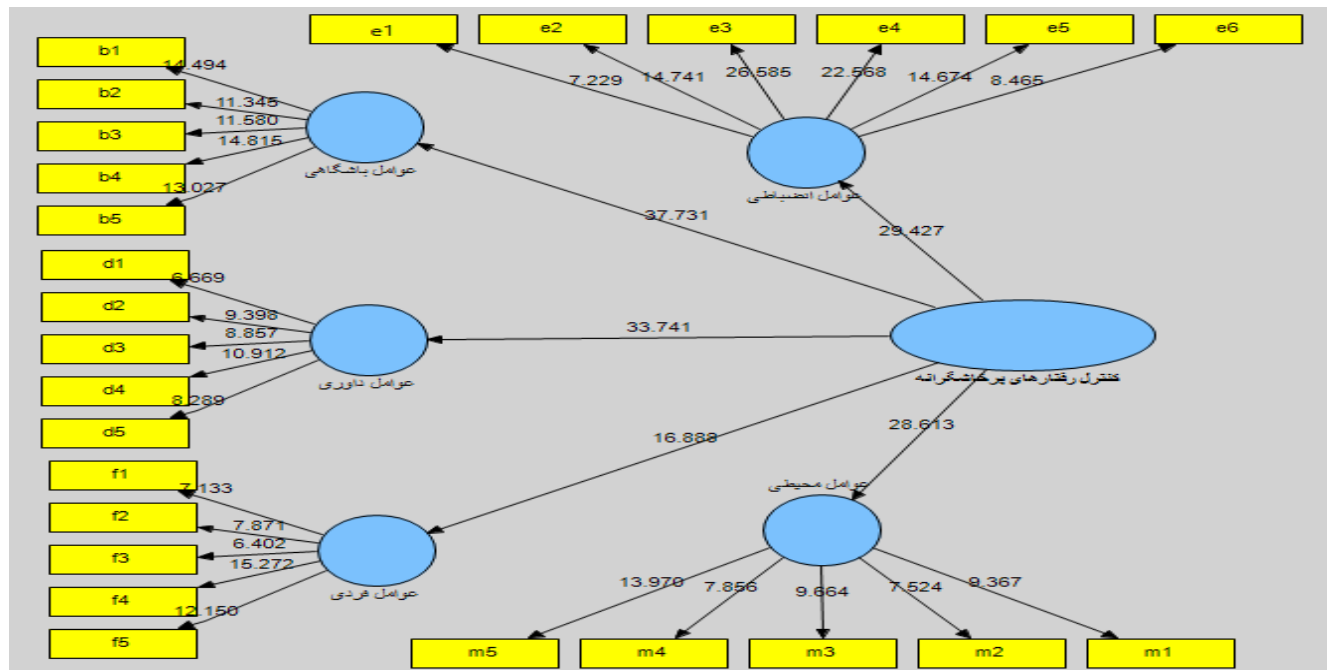
ردیف	عوامل
۱۰	کاهش تنش‌های ایجاد شده از سوی تماشاگران در میدان‌ها مسابقه
۱۱	کاهش حساسیت‌های مسابقات از سوی رسانه‌ها
۱۲	ایجاد قوانین و مقررات درون باشگاهی در جهت برخورد با متخلفان
۱۳	تشویق باشگاه‌های متولی در جهت بهبود رفتارهای بازیکنان نسبت به داوران
۱۴	عوامل باشگاهی بهبود مهارت مدیران و مربیان باشگاه‌ها در جهت تسلط بر رفتارهای بازیکنان خود در میدان‌ها مسابقه
۱۵	افزایش پابندی باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان
۱۶	کنترل شعارها و رفتارهای لیدرهای باشگاه در میدان‌ها مسابقه
۱۷	بهبود کیفیت زندگی ورزشکاران
۱۸	عوامل فردی ایجاد جلسات مشاوره‌ای با بازیکنان پرخاشگر
۱۹	بهبود مهارت‌های کنترل خشم بازیکنان
۲۰	مدیریت و کنترل مشکلات خانوادگی ورزشکاران
۲۱	بهبود وضعیت جسمانی، مهارتی و عملکردی ورزشکاران
۲۲	بهبود عملکرد کیفی داوران فوتبال
۲۳	عوامل داوری چیدمان مناسب داوران با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی
۲۴	بهبود وضعیت جسمانی و روانی داوران
۲۵	استفاده از تکنولوژی‌های به روز دنیا جهت کاهش اشتباهات داوری

عوامل	ردیف
ارتقا جایگاه و کرامت داوری در محیط‌های ورزشی و غیرورزشی	۲۶

در جهت بررسی و ارزیابی مدل پژوهش، از آزمون معادلات ساختاری استفاده گردید. شکل شماره ۱ و ۲ و جدول شماره ۲ مدل ساختاری و اندازه‌گیری مربوط به عوامل را به نمایش گذاشته است.

شکل ۱: مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

شکل ۲: ضرایب معناداری تی متغیرهای پژوهش

جدول ۲. میزان آماره تی و تأثیر متغیرهای پژوهش

عوامل	تی	تأثیر	وضعیت
عوامل انضباطی	۲۹/۴۲۷	۰/۸۶۹	تأیید
عوامل داوری	۳۳/۷۴۱	۰/۸۸۶	تأیید
عوامل فردی	۱۶/۸۸۸	۰/۸۲۷	تأیید
عوامل محیطی	۲۸/۶۱۳	۰/۸۷۴	تأیید
عوامل باشگاهی	۳۷/۷۳۱	۰/۸۷۹	تأیید

علت برخورداری از میزان تی بالاتر از ۱/۹۶، تأثیرگذار می‌باشد. در این بین عوامل داوری با تأثیر ۰/۸۸۶ بیشترین تأثیر بر کنترل

نتایج پژوهش نشان داد که تمامی عوامل انضباطی، داوری، فردی، محیطی و باشگاهی در کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران به

رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران را دارا می‌باشد. جدول شماره ۲، برخی شاخص‌های منتخب در جهت برآزش مدل را به نمایش گذاشته است.

جدول شماره ۲: شاخص‌های برآزش مدل پژوهش

متغیرها	عوامل انضباطی	عوامل داوری	عوامل فردی	عوامل محیطی	عوامل باشگاهی	شاخص‌های برآزش
آلفای کرونباخ	۰/۸۸	۰/۸۲	۰/۸۱	۰/۷۹	۰/۸۶	
پایایی ترکیبی	۰/۸۹	۰/۸۴	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۸۷	
روایی همگرا	۰/۶۲	۰/۶۷	۰/۵۸	۰/۵۵	۰/۵۰	
R ²	۰/۷۵	۰/۷۸	۰/۶۸	۰/۷۶	۰/۷۷	
GOF	۰/۴۲	۰/۴۴	۰/۳۴	۰/۴۰	۰/۴۳	

این نظریه یک رفتار نامطلوب ناشی از برخی باورها و تمایلات رفتاری می‌باشد که این مساله خود به دلیل وجود ویژگی‌هایی در محیط جهت ایجاد این رفتار می‌باشد (برسلین و همکاران، ۲۰۱۸). این مساله می‌تواند مشخص نماید که یک رفتار نامناسب در ورزش می‌تواند ناشی از برخی تمایلات و باورهای افراد نسبت به آن رفتار می‌باشد که این مساله به واسطه برخی جنبه‌های فردی و محیطی ایجاد گردیده است. به نظر می‌رسد وجود عوامل مختلف در روند شکل‌گیری رفتارهای پرخاشگرانه سبب گردیده است تا جهت کنترل آن نیاز باشد تا جنبه‌های مختلفی را تحت کنترل قرار داد. بدون شک در بروز و ایجاد رفتارهای پرخاشگرانه عوامل مختلفی از جمله خود ورزشکاران، باشگاه، تماشاگران، رسانه‌ها، وضعیت مالی و همچنین عملکرد داوران تأثیرگذار می‌باشد؛ بنابراین جهت کنترل آن نیز نیاز است تا عوامل انضباطی، داوری، فردی، محیطی و باشگاهی مورد بررسی و کنترل قرار گیرد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در میان عوامل شناسایی شده، عوامل داوری مهم‌ترین عامل در جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران می‌باشد. پولات، سانموزگلو و یالسین^{۲۵} (۲۰۱۷) در پژوهش خود مشخص نمودند که خود داوران به واسطه عملکرد خود، نقش مهم و تأثیرگذاری در روند شکل‌گیری رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران دارا می‌باشد. به نظر می‌رسد عملکرد داوران یکی از مسائل مهم در بروز تنش‌های اولیه و در نهایت بروز رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران در فوتبال حرفه‌ای ایران می‌باشد. این مسئله ناشی از نقش مهم عملکرد داوران در آرامش ذهنی ورزشکاران می‌باشد که این نقش سبب گردیده است تا داوران توانایی بالایی در جهت بروز

مطابق با شاخص‌های منتخب گزارش شده و سایر شاخص‌ها از جمله روایی واگرا با روش فورنل و لارکر، مشخص گردید که مدل پژوهش حاضر از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که در مسیر کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران عوامل مختلفی از جمله عوامل انضباطی، عوامل داوری، عوامل فردی، عوامل محیطی و عوامل باشگاهی تأثیرگذار می‌باشد. ماهیت متفاوت عوامل شناسایی شده نشان‌گر این مهم می‌باشد که جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران نیاز است تا جنبه‌های مختلفی مدنظر قرار گیرد. روبرتز و سوگو (۲۰۱۹)، تننبائوم، استوارت، سینگر و دودا^{۲۱} (۱۹۹۷) و تری و جکسون^{۲۲} (۱۹۸۵) در پژوهش خود مشخص نمود که جهت بهبود وضعیت رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نیاز است تا حوزه‌های مختلف مربوط به ورزشکاران را مورد بررسی و کنترل قرار داد. کامینگز، هاربوف و فراح^{۲۳} (۲۰۱۸) نیز مشخص نمودند که اعمال فشارهای قانونی به صورت تنها نمی‌تواند به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه منجر گردد و نیاز است تا سایر مسائل مربوط به ورزش و ورزشکاران نیز مورد بررسی قرار گیرد و کنترل گردد.

مطابق نظریه عمل منطقی آیزن و فیشبین^{۲۴} (۲۰۰۳) رفتارهای نامطلوب شکل گرفته شده ناشی از تمایلات رفتاری می‌باشد که این مساله به واسطه برخی نیروهای انگیزشی موجود در محیط می‌باشد. به عبارتی مطابق با

21. Tenenbaum, Stewart, Singer & Duda

22. Terry & Jackson

23. Cummings, Harbaugh & Farah

24. Aizen & fishbein

25. Polat, Sonmezoglu & Yalcin

مهارت مدیران و مربیان باشگاه‌ها در جهت تسلط بر رفتارهای بازیکنان خود در میدان‌ها مسابقه، افزایش پایداری باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان و کنترل شعارها و رفتارهای لیدرهای باشگاه در میدان‌ها مسابقه توانسته است تا نفوذ عمیقی بر روند کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران در لیگ برتر فوتبال حرفه‌ای ایران داشته باشد.

امروزه رشد رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به داوران سبب گردیده است تا تنش‌های در میان تماشاگران ایجاد گردد و از طرفی عملکرد خود داوران را نیز تحت تأثیر قرار دهد. با مرورهای اولیه و عینی کاملاً مشهود می‌باشد که این رفتارها در طول زمان بیشتر و عمیق‌تر شده است. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌گردد تا چیدمان مناسب داوران با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و جغرافیایی و همچنین بهبود وضعیت جسمانی و روانی داوران به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران منجر گردید. همچنین با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌گردد تا با استفاده از تکنولوژی‌های روز دنیا جهت کاهش اشتباهات داوران به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام نمود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌گردد تا افزایش پایداری باشگاه‌ها به مسائل مربوط به قراردادهای بازیکنان ضمن کاهش فشارهای روانی به ورزشکاران، به بهبود کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران اقدام نمود.

منابع

1. Ackery, A. D., Tator, C. H., & Snider, C. (2012). Violence in Canadian amateur hockey: The experience of referees in

تنش‌های اولیه در میدان‌ها مسابقه داشته باشند. به نظر می‌رسد حساسیت‌های لیگ برتر فوتبال ایران و فشارهای برخی عوامل از جمله تماشاگران سبب گردیده است تا عملکرد نامناسب داوران در برخی صحنه‌ها سبب گردد تا ورزشکاران واکنش منفی به آن داشته باشند.

پژوهش حاضر همچنین مشخص نمود که عوامل باشگاهی دیگر عامل مهم در جهت کنترل رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران نسبت به عملکرد داوران در فوتبال حرفه‌ای ایران می‌باشد. اکری و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهش خود مشخص نمودند که باشگاه‌ها قدرت بالایی در جهت کنترل پرخاشگری ورزشکاران را دارا می‌باشند. آنان اشاره داشتند که اعمال فشارها از سوی باشگاه‌ها یکی از تأثیرگذارترین راهکارها جهت کاهش رفتارهای پرخاشگرانه ورزشکاران می‌باشد. یکی از نظریه مطرح در جهت توضیح رفتارهای ایجاد شده افراد، نظریه برنامه ریزی شده می‌باشد. مطابق با این نظریه سه نوع باور شامل باورهای رفتاری، باورهای هنجاری و باورهای کنترلی در جهت بروز رفتارهای افراد تأثیرگذار می‌باشد (یوریف، داهمن، پایی، بویرال و گویلاومی^{۲۶}، ۲۰۲۰). از این رو برخی شرایط از جمله مسائل باشگاهی سبب گردیده است تا محیط جهت تأثیرگذاری بر رفتارهای ورزشکاران را تحت شعاع قرار دهد و این مساله منجر به بروز رفتارهایی از نوع نامطلوب از سوی ورزشکاران گردد. به نظر می‌رسد قدرت نفوذ باشگاه‌ها بر ورزشکاران خود توانسته است تا آنان از پتانسیل بالایی جهت کنترل رفتارهای ورزشکاران برخوردار باشند. به عبارتی عوامل باشگاهی از جمله ایجاد قوانین و مقررات درون باشگاهی در جهت برخورد با متخلفان، تشویق باشگاه‌های متولی در جهت بهبود رفتارهای بازیکنان نسبت به داوران، بهبود

26. Yuriev, Dahmen, Paillé, Boiral & Guillaumie

9. Jones, M. V., Paull, G. C., & Erskine, J. (2002). The impact of a team's aggressive reputation on the decisions of association football referees. *Journal of sports sciences*, 20(12), 991-1000.
10. Kavussanu, M. (2019). Toward an understanding of transgressive behavior in sport: Progress and prospects. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 33-39.
11. Krahe, B. (2013). *The social psychology of aggression*. Psychology Press.
12. Langari, M. (2011). Investigating the Aggression of Immigrant and Non-Immigrant Students in the First High School of Bojnourd High School, MSc Thesis, Tarbiat Moallem University, Tehran. In Persian
13. Murphy, A. M., Askew, K. L., & Sumner, K. E. (2017). Parents' intentions to allow youth football participation: Perceived concussion risk and the theory of planned behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 6(3), 230.
14. Pappas, N. T., McKenry, P. C., & Catlett, B. S. (2004). Athlete aggression on the rink and off the ice: Athlete violence and aggression in hockey and interpersonal relationships. *Men and Masculinities*, 6(3), 291-312.
15. Polat, E., Sonmezoglu, U., & Yalcin, H. B. (2017). Psychological Violence and Pressure Activities Experienced by Football Referees. *Sport Journal*.
16. Roberts, V. L., & Sojo, V. E. (2019). To strive is human, to abuse malign: discrimination and Ontario. *Clinical journal of sport medicine*, 22(2), 86-90.
2. Ajzen, I., & M. Fishbein. (2003). "Questions raised by a reasoned action approach: Reply to Ogden". *Health Psychology*.
3. Breslin, G., Shannon, S., Ferguson, K., Devlin, S., Haughey, T., & Prentice, G. (2018). Predicting athlete mental health stigma using the theory of reasoned action framework. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13(1), 103-115.
4. Chalabi, M. (2013). *Sociology of Order*, Tehran: Ney Publishing. In Persian
5. Cummings, P., Harbaugh, A. G., & Farah, G. (2018). Homicidal violence among National Football League athletes. *Academic forensic pathology*, 8(3), 708-711.
6. Elson, M., & Ferguson, C. J. (2014). Twenty-five years of research on violence in digital games and aggression. *European Psychologist*.
7. Gallant, C., Barry, N., & Good, D. (2018). Physiological underarousal as a mechanism of aggressive behavior in university athletes with a history of concussion. *Brain and behavior*, 8(8), e01038.
8. Hosseinpour, N. (2015). Investigating the Relationship between Parental Aggression and Academic Achievement in Elementary School Students, First International Conference on Management, Economics, Accounting and Educational Sciences, Sari, Future Research & Consulting Company, Payam Nour University. In Persian

21. Spaaij, R., & Schailée, H. (2018). Unsanctioned aggression and violence in amateur sport: A multidisciplinary synthesis. *Aggression and violent behavior*.
22. Tenenbaum, G., Stewart, E., Singer, R. N., & Duda, J. (1997). Aggression and violence in sport: An ISSP position stand. *Sport Psychologist*, 11, 1-7.
23. Terry, P. C., & Jackson, J. J. (1985). The determinants and control of violence in sport. *Quest*, 37(1), 27-37.
24. Yuriev, A., Dahmen, M., Paillé, P., Boiral, O., & Guillaumie, L. (2020). Pro-environmental behaviors through the lens of the theory of planned behavior: A scoping review. *Resources, Conservation and Recycling*, 155, 104660.
25. Vassos, E., Collier, D. A., & Fazel, S. (2014). Systematic meta-analyses and field synopsis of genetic association studies of violence and aggression. *Molecular psychiatry*, 19(4), 471.
- non-accidental violence of professional athletes without employee-style statutory protection. *Br J Sports Med*, bjsports-2019.
17. Roberts, V., Sojo, V., & Grant, F. (2019). Organisational factors and non-accidental violence in sport: A systematic review. *Sport Management Review*.
18. Roberts, V. L., & Sojo, V. E. (2019). To strive is human, to abuse malign: discrimination and non-accidental violence of professional athletes without employee-style statutory protection. *Br J Sports Med*, bjsports-2019.
19. Sapp, R. M., Spangenburg, E. E., & Hagberg, J. M. (2018). Trends in aggressive play and refereeing among the top five European soccer leagues. *Journal of sports sciences*, 36(12), 1346-1354.
20. Sofia, R. M., & Cruz, J. F. A. (2015). Self-control as a mechanism for controlling aggression: A study in the context of sport competition. *Personality and Individual Differences*, 87, 302-306.